

บทที่๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชาวพุทธจำนวนไม่น้อยทั้งในอดีตและปัจจุบันรู้จักเรื่องพระมาลัยเป็นอย่างดี ประเด็นที่ทำให้รู้จักกันดีก็คือ เรื่องของนรก- สวรรค์ และความเป็นอยู่ในยุคของพระศรีอารียเมตไตรย ซึ่งชาวพุทธทั้งหลายมักจะตั้งปณิธานให้ได้ไปเกิดในยุคของพระศรีอารีย ด้วยเชื่อกันว่าเป็นยุคที่มีความสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน พระมาลัย เป็นวรรณคดีพุทธศาสนาที่มีหลักธรรมต่าง ๆ อยู่ในพระไตรปิฎก อยู่หลากหลาย มากมาย เพราะเหตุที่พระพุทธศาสนา มีความเกี่ยวข้องกับจิตใจของคนไทยมาเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นแบบฉบับและเป็นหลักที่พึงของคนไทย ทั้งเป็นดวงแก้วให้แสงสว่างในการดำเนินชีวิต พระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อพุทธศาสนิกชนคนไทยมากกว่าศาสนาอื่นๆ เพราะได้แพร่หลายในประเทศไทยมาเป็นเวลาช้านาน จนกระทั่งได้ชื่อว่า เมืองไทย เมืองพุทธ คนไทยส่วนใหญ่จึงมีความคุ้นเคยและรู้จักเรื่องราว ในพระพุทธศาสนา มีความศรัทธา และความเชื่อที่มีต่อพระศาสนาและหลักธรรมคำสอนนี้เอง เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้แต่งประพันธ์ เรื่องราวที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาไว้มาก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้หลักธรรม เป็นเครื่องมือสั่งสอนผู้อ่าน ผู้ฟัง ให้เกิดความเข้าใจแก่นและสาระของศาสนา และต้องการสร้างศรัทธาในศาสนาพุทธ

ในบรรดาหลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนา พระมาลัยเป็นหลักธรรมที่ได้รับอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาเช่นกัน การศึกษาเรื่องพระมาลัยสูตร ความเชื่อของพุทธศาสนิกชนในประเทศไทยก็ให้ความศรัทธา ต่อการฟังเทศน์เรื่องพระมาลัยสูตร อยู่ทั่วทุกภาค ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสานและภาคกลาง ก็ยังศรัทธาจัดเทศน์พระมาลัยสูตร ในเทศกาลต่างๆของชาวพุทธทั่วทุกภาค โดยเฉพาะภาคเหนือของไทย ก็ยังมีความศรัทธาจัดงานประเพณีเทศน์พระมาลัยสูตร โดยเฉพาะในจังหวัดอุตรดิตถ์ เนื่องในเทศกาลประเพณีต่างๆ การเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ก่อนจะเทศน์มหาชาติเวสสันดรนั้น ที่ขาดไม่ได้ก็ต้องฟังเทศน์เรื่องพระมาลัยสูตร กันทุกๆวัด ประเพณีการเทศน์มหาชาติเวสสันดร ในจังหวัดอุตรดิตถ์ จะจัดเทศน์มหาชาติตั้งแต่วันสารทไทยเดือนสิบ ถึงวันลอยกระทงเดือนสิบสอง แต่ละวัดก็จัดงานเทศน์มหาชาติ การเทศน์พระมาลัยสูตรนั้น จะเทศน์ก่อนที่จะฟังเทศน์มหาชาติ ๑ วัน หรือ ฟังภายในวันเดียวกัน แต่ต่างเวลากัน

สำหรับประเพณีการเทศน์มหาชาติของวัดต่างๆ ในตำบลคู้ต๊ะเก่านั้นก็ต้องจัดประเพณีการเทศนาพระมาลัยสูตร เหมือนกันกับพุทธศาสนิกชนชาวจังหวัดอุดรดิตถ์ บางวัดก็มีพุทธศาสนิกชนมาฟังเทศน์เรื่องพระมาลัยสูตร มากบ้าง น้อยบ้าง ต่างกันไป การฟังเทศน์เรื่อง พระมาลัยสูตรของพุทธศาสนิกชนในตำบลคู้ต๊ะเกา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมประเพณี ของชุมชนนั้นๆ เรื่องพระมาลัยสูตร จึงเป็นมรดก ที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ และเผยแพร่ให้อนุชนรุ่นหลัง ได้ศึกษาหาความรู้ เพราะจะทำให้พุทธศาสนิกชนคนรุ่นหลังได้เข้าใจ ในหลักธรรมในเรื่องพระมาลัยสูตร เข้าใจความเชื่อ และเข้าใจ ถึงความเป็นอยู่ของสังคม ในชุมชนในตำบลคู้ต๊ะเกา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้ดียิ่งขึ้น

พระมาลัยสูตร เป็นเรื่องที่ประชาชนรู้จักกันดี ในหมู่ชาวพุทธทุกคน แต่ไม่ทราบความเป็นมา ของเรื่องพระมาลัยที่แน่ชัด และไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้แต่ง พระยาอนุมานราชธนให้คำอธิบายว่า คำเรื่องเดิมเป็นภาษาบาลีชื่อ มาเลยสูตร เป็นคัมภีร์นอกนิบาต มีหลักธรรมต่างๆ ในพระไตรปิฎก มีคติไปในทางมหายาน เป็นความเข้าใจว่าพระภิกษุประเทศศรีลังกา เป็นผู้แต่งพระมาลัยสูตรเป็นภาษาบาลี เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๑๖๙๖ เปลื้อง ณ นคร ที่กล่าวเอาไว้ว่า พระมาลัยคำหลวง คำโครงเรื่องเดิมเป็นภาษาบาลีชื่อ มาเลยสูตร เข้าใจว่าพระภิกษุชาวเมืองลังกา เป็นผู้แต่งเรื่องพระมาลัยสูตร ก่อนที่จะตั้งกรุงสุโขทัยประมาณ ๑๐๐ ปี^๑ ส่วนเรื่องความเชื่อของพุทธศาสนิกชนพุทธบริษัท ภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา เรื่องนรก สวรรค์ บุญ บาป ของโลกพระศรีอริยเมตไตรยนั้น มีอยู่ในจิตใจของชาวพุทธเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้น ชาวพุทธทั้งหลายจึงปฏิบัติดีปฏิบัติชอบประกอบไปด้วยบุญประกอบไปด้วยกุศล สร้างบุญญาบารมีเพื่อที่จะไปเกิดในสวรรค์เสวยความสุขและจะได้เกิดทันศาสนาพระศรีอริยเมตไตรย ถึงแม้ว่าจะไม่พบหลักฐานที่แท้จริงเกี่ยวกับที่มาของผู้แต่งเรื่องพระมาลัยสูตร แต่ก็มีอิทธิพลอย่างมากต่อพุทธศาสนิกชนชาวพุทธ เป็นอย่างมาก ในเรื่องของความเชื่อ ดังที่เห็นจากหลักฐานอยู่ทั่วไป ทางด้านจิตรกรรม ตามฝาผนังโบสถ์ ฝาผนังวิหาร ฝาผนังศาลาการเปรียญ กำแพงวัด ภายในวัดต่างๆ มีแต่ประติมากรรม เกี่ยวกับพระมาลัยโปรดสัตว์จำนวนวรรณกรรมเรื่องพระมาลัย ที่ชาวพุทธทั้งหลาย ได้สร้างถวายตามวัดต่างๆ มีจำนวนมากมามีเกือบทุกวัด พุทธศาสนิกชนก็ยังนิยมสร้างหนังสือเรื่องพระมาลัยสูตรถวายวัดต่างๆ ที่ตนไปทำบุญหรือวัดที่ตนศรัทธา จุดมุ่งหมายของการสร้างจิตรกรรมหรือสร้างหนังสือเรื่องนี้ คือ เพื่อที่จะได้พบกับศาสนาพระศรีอริยเมตไตรย เพราะชาวพุทธมีความเชื่อว่ในสมัยศาสนาของพระศรีอริยเมตไตรย จะมีแต่ความสุข มีแต่ความเจริญ สะดวกสบาย ปราศจากความทุกข์ และพระศรีอริยเมตไตรย จะลงมาแสดงพระธรรมเทศนา ให้กับพุทธศาสนิกชน เข้าถึงซึ่งพระนิพพานหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวงได้พบความสุขที่แท้จริง

^๑ เปลื้อง ณ นคร, ประวัติวรรณคดีสำหรับศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕), หน้า ๑๖๖.

เรื่องพระมาลัยสูตร ไม่มีอยู่เพียงภายในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังแพร่หลายอยู่ภายนอกประเทศอีกหลายประเทศ เช่น ประเทศลาว ประเทศเมียร์มา ประเทศกัมพูชา ใช้ชื่อเรียกก็คล้ายๆ กัน ในประเทศเมียร์มา เรียกว่า เซียงมาเลเปี้ยว แปลว่า ภาพพระมาลัย ในประเทศลาว เรียกว่า มาลัยหมื่น มาลัยแสน ในประเทศกัมพูชา ใช้ภาษาบาลีในการเขียนคือ มาเลยยเทวเถร เช่นเดียวกับภาษาไทย เนื้อเรื่องพระมาลัยสูตร ในแต่ละประเทศที่กล่าวมาข้างต้น ก็เหมือนกันกับต้นฉบับของไทย กล่าวคือ พระมาลัยเป็นผู้มีบุญญาธิการมาก สามารถที่จะไปโปรดสัตว์นรกตามชุมต่างๆ ได้ เพียงตั้งจิตสัจจอธิฐานเพียงลัดนิ้วมือเดียว พรารถจะไปสถานที่แห่งใดๆ ก็จะสามารถไปยังสถานที่แห่งนั้นได้ เช่น จะไปยังเมืองนรก หรือจะไปชมเมืองสวรรค์ ก็เพียงตั้งใจที่จะไปยังสถานที่แห่งนั้น ก็จะปรากฏว่าตนเองอยู่ที่นั่นแล้ว ด้วยบุญญาธิการหรือบุญญาบารมีของท่าน ตอนที่พระมาลัยเสด็จไปโปรดสัตว์นรก ตามชุมต่างๆ ท่านก็จะแสดงอภินิหารให้สัตว์นรกทุกชุม ได้รับความอัศจรรย์ใจ คือ ศัตราอาวุธต่างๆที่เคยทำร้ายทำลายสัตว์นรกทุกตัวตน ให้ได้รับทุกขเวทนาอย่างแสนสาหัส ก็อันตราธานหายไป ด้วยบุญญาบารมี ทำให้สัตว์นรกทุกตัวตน ที่ได้รับทุกขเวทนาอยู่นั้น ก็กับมามีความสุขอีกครั้งอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน พระมาลัยก็สนทนากับสัตว์นรกตามชุมต่างๆจนพอใจ ก็ลาสัตว์นรกไปเยี่ยมพระยายมที่เวชยันต์ตระปราสาท ที่อยู่ของพระยายม สนทนาปราศรัยกันเป็นที่พอใจ พระมาลัยเถร ก็ลาพระยายมกลับลงมายังเมืองมนุษย์ แม้แต่พระมาลัย มีความปรารถนาที่จะไปเที่ยวชมเมืองสวรรค์ เพื่อที่จะบูชาพระจุฬามณีเจดีย์สถานสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ พระมาลัยก็จะอธิฐานจิตเข้าฌานสมาบัติ เพียงลัดนิ้วมือเดียว พระมาลัยก็จะปรากฏกายอยู่ที่สวรรค์ชั้นนั้นๆตามที่ดินปรารถนา ด้วยบุญบารมีของท่าน และได้สนทนาปราศรัยกับพระอินทร์ ตามความปรารถนาของท่าน พระมาลัยก็ได้พบกับ พระศรีอริยเมตไตรย ที่มาบูชาพระจุฬามณีเจดีย์สถาน ทุกๆวันพระขึ้น ๑๕ ค่ำของทุกๆเดือนและได้ตรัสพยากรณ์ การบังเกิดศาสนาของพระองค์ และตรัสความเสื่อมของศาสนาของพระสมณโคดม พระศรีอริยเมตไตรย ยังฝากบอกพระมาลัย มาถึงพุทธศาสนิกชน ถ้าต้องการเกิดทันศาสนาของพระองค์ ขอให้ฟังเทศน์เรื่องมหาเวสสันดรชาดก และบูชาด้วยสิ่งของอย่างละพันๆก็จะเกิดทันศาสนาของพระองค์^๒

พระมาลัยสูตร เป็นเรื่องที่มีความโดดเด่น เพราะเป็นเรื่องเดียวที่ชาวพุทธ ในอดีตนิยมฟังกันทั่วทุกภาคของประเทศไทย โดยทั่วไปมีความสัมพันธ์ทางด้านประเพณี และพิธีกรรมต่างๆเช่น พิธีงานศพ พิธีงานการแต่งงาน พิธีงานเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก และพิธีทำบุญตักบาตร เรื่องพระมาลัยสูตร ยังแสดงให้เห็นถึงเรื่องกุศลกรรม และอกุศลกรรมได้อย่างชัดเจน เมื่อมีพระพุทธรูปเป็นพื้นฐาน เช่น แนวความคิดของเรื่องกรรม เรื่องบาปบุญคุณโทษ ความคิดเหล่านี้ จึงสอดคล้องกับคำสอนในทางพระพุทธศาสนา จึงเข้าไปมีบทบาทในด้านประเพณี

^๒ พิศดาร (นามปากกา), **ฎีกามาลียเทวสูตร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมบรรณาการ, ๒๕๑๔), หน้า ๒๑๑.

และพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนไทยอย่างแยกไม่ออก ตั้งแต่เกิดจนตาย และเมื่อตายไปแล้ว ก็ยังมีความเชื่อเรื่องชาติหน้า และเรื่องกรรมที่จะติดตามไปอีกด้วย ตั้งแต่ในอดีต จนถึงในปัจจุบันทุกวันนี้ แต่ชาวพุทธ ในปัจจุบันนี้ ก็ไม่ค่อยห่างหายไปทีละน้อยๆ ในการฟังเทศน์พระมาลัยสูตร บางวัดมีคนฟังไม่ถึง ๑๐ คน บางวัดก็มีคนฟัง ๒๐ คน ที่จะมีฟังมากก็มีน้อยวัด บางวัดก็เลิกจัดงานเทศน์พระมาลัยไปแล้ว ต่อไปภายหน้า ถ้าพุทธบริษัทไม่ช่วยกันรักษาประเพณี ที่ตั้งมาของชาวพุทธเอาไว้ การเทศน์พระมาลัยสูตร ก็จะเสื่อมสลายไปจากวัดต่างๆ ไปในที่สุดสมควรที่พุทธศาสนิกชนทุกคน จะได้ช่วยกันอนุรักษ์ประเพณี การเทศน์พระมาลัยสูตร และเทศน์มหาชาติ เวสสันดรชาดก เอาไว้ให้คู่กับพุทธศาสนา และพุทธศาสนิกชนทุกคนต่อไป

ชาวพุทธจำนวนไม่น้อย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน รู้จักเรื่องพระมาลัยเป็นอย่างดี ประเด็นที่ทำให้รู้จักกันดีก็คือ เรื่องของนรก- สวรรค์ และความเป็นอยู่ในยุคของพระศรีอาริย์เมตไตรย ซึ่งชาวพุทธทั้งหลาย มักจะตั้งปณิธาน ให้ได้ไปเกิดในยุคของพระองค์ ด้วยเชื่อกันว่าเป็นยุคที่มีความสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน พระมาลัยคำหลวง เป็นวรรณคดีพุทธศาสนาที่มีในพระอรรถกถาจารย์^๓

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์อิทธิพล เรื่องพระมาลัยสูตรที่มีต่อพุทธศาสนิกชนในตำบลทุ่งตะเกียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เพราะต้องการทราบความเป็นมาของเรื่องพระมาลัยสูตร คุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีไทยเรื่องพระมาลัยสูตร ที่คนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันรู้จัก อีกทั้งต้องการทราบประวัติความเป็นมาของพระมาลัย ความเชื่อที่ปรากฏในเรื่องพระมาลัยสูตร ที่สำคัญ คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระมาลัยสูตร อันถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ว่ามีหลักธรรมใดบ้าง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร มีอิทธิพลต่อสังคมไทยอย่างไร ทำอย่างไรชาวไทยจึงจะศรัทธาตั้งมั่นในพระพุทธศาสนา และเมื่อศึกษาจนได้ข้อสรุป ในรายละเอียดแล้วก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจ ผู้ใคร่ศึกษาค้นคว้าต่อ ในโอกาสต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาเรื่องพระมาลัยสูตรในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระมาลัยสูตรเถรวาท
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาอิทธิพลเรื่องพระมาลัยสูตรในคัมภีร์เถรวาทที่มีต่อพุทธศาสนิกชนชาวตำบลทุ่งตะเกียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

^๓ สนิท ตั้งทวี, วรรณคดีและวรรณกรรมศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: DS. Printing House Co., Ltd., ๒๕๒๗), หน้า ๑๘๘.

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ เพื่อให้ทราบเรื่องพระมาลัยสูตรในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ เพื่อให้ทราบหลักธรรมที่ปรากฏในพระมาลัยสูตรในคัมภีร์เถรวาท เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ เพื่อให้ทราบอิทธิพลเรื่องพระมาลัยสูตรในคัมภีร์เถรวาทที่มีต่อพุทธศาสนิกชนชาวตำบลคู้ตะเกา อำเภอมือเมือง จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องวิเคราะห์อิทธิพลเรื่องพระมาลัยสูตรเถรวาทที่มีต่อพุทธศาสนิกชนในตำบลคู้ตะเกา อำเภอมือเมือง จังหวัดอุดรธานี มีการกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ก. ชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นการศึกษาพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และคัมภีร์วิสุทธิมรรค

ข. ชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความทางวิชาการ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเป็นการศึกษาแบบสัมภาษณ์ จากพุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในตำบลคู้ตะเกา อำเภอมือเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๑๘ รูป/คน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ดังนี้

๑. กลุ่มเจ้าอาวาส	จำนวน	๕	รูป
๒. กลุ่มนักปราชญ์ท้องถิ่น	จำนวน	๕	คน
๓. กลุ่มผู้นำชุมชน	จำนวน	๕	คน
๔. กลุ่มพุทธศาสนิกชน	จำนวน	๓	คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

กำหนดพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ ตำบลคู้ตะเกา อำเภอมือเมือง จังหวัดอุดรธานี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมเป็นระยะเวลา ๔ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑ **อิทธิพล** หมายถึง สิ่งที่เรื่องราวของพระมัลลย์มีอำนาจเหนือ หรือมีผลกระทบต่อ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม และด้านคติความเชื่อของสังคมตำบลคู้งตะเกา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

๒ **พระมัลลย์สูตร** หมายถึง ถึงวรรณคดีของพระพุทธศาสนา ชื่อ มาเลยยสูตร แต่งโดย ภิกษุชาวลังกา แต่ไม่ปรากฏชื่อของท่าน

๓ **พุทธศาสนิกชน** หมายถึง ประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล คู้งตะเกา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

๔ **พระมัลลย์** หมายถึง พระภิกษุรูปหนึ่ง ที่เชื่อกันว่าเป็นพระอรหันต์ มีอิทธิฤทธิ์

๕ **หลักธรรม** หมายถึง คำสอนของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏอยู่ในพระมัลลย์สูตร

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลเรื่องพระมัลลย์สูตรที่มีต่อพุทธศาสนิกชนในตำบลคู้งตะเกา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ได้ทำการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑.๖.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑) **ขุนวิจิตรมาตรา** ได้กล่าวไว้ในหนังสือ สิ่งที่คิดเห็นในเรื่องคำวิ ว่า “คัมภีร์ มัลลย์สูตรนี้เป็นที่นับถือกันมาแต่โบราณ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เจ้าฟ้ากุ้ง ก็ทรงเอามาแต่ง เรียกว่า พระมัลลย์คำหลวง ใครที่ต้องเดือดร้อนลำบากยากแค้นในเรื่องอะไรต่างๆ ถ้ามีผู้เข้ามาช่วยเหลือให้พ้น ความเดือดร้อน ก็พูดกันเป็นสำนวนว่า พระมัลลย์มาโปรด ที่สำคัญที่สุด เวลาที่ตายตั้งศพก็ต้องมี สมุดมัลลย์ ไว้กับศพด้วย ทำนองเดียวกับ มรณะคัมภีร์ ของอียิปต์”^๔

๒) **พระธรรมปิฎก** ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “นรก – สวรรค์ในพระไตรปิฎก” ว่า สารของจุฬามณีภังคสูตร ยังคงยืนยันหลักการสำคัญที่ว่า การนึกถึงผลกรรมที่จะได้ประสบ ในชีวิต ภพหน้า พังเป็นไปในลักษณะของความมั่นใจ ที่อาศัยกรรมคือคุณภาพจิตใจ และคุณภาพ แห่งความ ประพฤติที่ตนมีอยู่ในปัจจุบันนี้เอง และการได้รับผลแห่งไกลเบื้องหน้านั้น มีลักษณะ ที่สืบทอด ต่อเนื่องออกไปอย่างมีความสัมพันธ์กัน ได้ตามแนวทางแห่งเหตุปัจจัย อาจพูดสั้นๆ ได้แนวหนึ่งว่า ความเชื่อที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลกรรมในชาติหน้า จะต้องเป็นความเชื่อที่มีลักษณะช่วยเสริมธรรมฉันทะ ให้น้ำหนักมากยิ่งขึ้น หากความเชื่อเกี่ยวกับผลกรรมในชาติหน้าอย่างใด ไม่ช่วยเสริมธรรมฉันทะ แต่

^๔ ขุนวิจิตรมาตรา, สิ่งที่คิดเห็นในเรื่องคำวิ, (พระนคร: สารานุกรม, ม.ป.ป.), หน้า ๓๓๘.

กลับเป็นไปในทางส่งเสริมโลหะ หรือค้นหาถ่ายเดียว ก็พึงเข้าใจว่า ความเชื่ออย่างนั้น เป็นความเชื่อที่คลาดเคลื่อน และควรได้รับการแก้ไข^๕

๓) พรพรรณ ธารานุมาศ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “วรรณคดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา” สรุปได้ว่า เรื่องพระมาลัยคำหลวง ต่างจากไตรภูมิพระร่วง หรือ เทภูมิกถาในสมัยสุโขทัย กล่าวคือ มิได้บรรยายถึงความผิด ความชั่วชนิดต่างๆว่ามีอะไรบ้าง ทำเช่นไรจะต้องตกนรกขุมไหนเป็นต้น ในเรื่องพระมาลัยมีเพียงแต่กล่าวอ้างถึงนรกแปดขุม เรื่องพระมาลัย เน้นหนักไปในการแสดงให้เห็นผลของการทำความดีมากกว่าจะพรรณนาถึงความชั่ว จึงพรรณนาถึงความรื่นรมย์ไว้ละเอียดถี่ถ้วน กว่าที่จะกล่าวถึงความน่าเกลียดน่ากลัวในนรกเหมือนดังในเทภูมิกถา^๖

๔) สิทธา พินิจภูวดลและคณะ ได้กล่าวไว้ในหนังสือความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย สรุปได้ว่า “เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรได้นิพนธ์เรื่อง พระมาลัยคำหลวง ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๒๘๐ ทำนองแต่ง เช่นเดียวกับกาพย์มหาชาติ ในสมัยพระเจ้าทรงธรรม คือ เป็นร้อยสุภาพ บางแห่งคล้ายกาพย์ยานี ไม่มีคาถาบาลี สลับอย่างนั้นโทปนันทสูตรคำหลวง มีแต่เดินคาถาในตอนต้น แล้วจึงดำเนินเรื่องภาษา อ่านได้ความเดียวกับนั้นโทปนันทสูตรคำหลวง ได้แสดงเจตนาที่ทรงนิพนธ์ไว้ว่า ทรงปรารถนาที่จะได้ไปเกิดในโลกหน้า และได้พบพระศรีอาริย์เมตไตรย ได้บวชเฉพาะหน้าพระพักตร์ และสำเร็จเป็นพระอรหันต์ และที่สุดขอได้พบพระนิพพาน”^๗

๕) เปลื้อง ณ นคร กล่าวเอาไว้ว่า พระมาลัยคำหลวงเค้าเรื่องเดิมเป็นภาษาบาลี ชื่อ มาเลยยสูตร เข้าใจกันว่าภิกษุชาวเมืองลังกาแต่งก่อนตั้งกรุงสุโขทัยราว ๑๐๐ ปี ต่อมาพระภิกษุชาวเมืองเชียงใหม่ ชื่อพุทธวิลาสได้แต่งขยายความให้พิสดารขึ้น และบอกชื่อเรื่องที่แต่งว่า ฎีกาพระมาลัยสูตร^๘

๖) ไพศาล เชนต์ ได้ศึกษาพระมาลัยคำสวด ฉบับถอดความจากอักษรขอม ผลของการศึกษาสรุปได้ความว่า พระมาลัยคำสวดคงแต่งในช่วงสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น คือ ประมาณ พ.ศ. ๒๐๒๕-๒๑๗๐ แต่งก่อนพระมาลัยคำหลวง โดยผู้แต่งอาจจะได้รับอิทธิพลมาจากพระมาเลยยสูตรของพระภิกษุชาวลังกา จากฎีกาพระมาลัยของพุทธวิลาส หรือจากพระมาลัย

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), นรก – สวรรค์ในพระไตรปิฎก, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๕๙.

^๖ พรพรรณ ธารานุมาศ, วรรณคดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชาชน, ๒๕๑๑), หน้า ๑๗๑.

^๗ สิทธา พินิจภูวดลและคณะ, ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๕), หน้า ๒๖.

^๘ เปลื้อง ณ นคร, ประวัติวรรณคดีไทยสำหรับนักศึกษา, หน้า ๑๖๖.

วรรณกรรมท้องถิ่นฉบับอื่นๆก็ได้ พระมาลัยคำสวดมีคุณค่าต่อชาวไทยในแง่ศาสนา ภาษา วรรณคดี การประพันธ์ และสังคม^๙

๗) นิพนธ์ สุขสวัสดิ์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “วรรณคดีเกี่ยวกับพุทธศาสนา” สรุปได้ว่า เจ้าฟ้าธรรมมาธิเบศรทรงนิพนธ์เรื่องนี้ เพื่อหวังที่จะล้างอกุศลกรรมที่ได้เคยทรงวางอุบายประหารเจ้าฟ้ากรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ด้วยทรงระแวงว่าจะได้รับราชสมบัติจากสมเด็จพระชนกนาถ ทั้งหวังจะได้พบศาสนาพระศรีอารียเมตไตรย และถึงพระนิพพาน นอกจากนี้ ก็ได้กล่าวว่า หนังสือเรื่อง พระมาลัยคำหลวง เน้นให้เห็นผลของการทำความดี มากกว่าจะพรรณนาถึงการทำความชั่ว เช่น เมื่อพระมาลัยกลับมายังโลกมนุษย์ ...เธอบอกตามสั่งของญาติ ให้ชนชาติเร่งทำกุศล^{๑๐}

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑) พระมหาสมบุญ วุฑฒิโก ได้วิเคราะห์แนวคิดเรื่อง โลกยุคพระศรีอารีย และพระมาลัยไว้ว่า แนวคิดเรื่องพระศรีอารีย คงจะแพร่หลายในสังคมไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยแล้ว เพราะในไตรภูมิพระร่วง ก็ได้กล่าวถึงพระศรีอารียไว้ทั้งในคำนำและคำลงท้าย นอกจากนั้น ในการสำรวจ หลักศิลาจารึกสุโขทัยทั้งหมด ๑๖ หลัก ก็พบว่าได้กล่าวถึงพระศรีอารียด้วยคำต่างๆ กัน เช่น “อารยไมตรี” บ้าง “พระพุทธรอารียไมตรี” บ้าง จากความเชื่อที่ว่า เมื่อผ่านกึ่งพุทธกาลจะเสื่อมลง โดยลำดับจนสูญสิ้นไปเมื่อครบ ๕,๐๐๐ ปี โลกจะเกิดมิกสัญญะและกลียุค สังคมจะเต็มไปด้วยการรบราฆ่าฟันเดือดร้อนไปทั่ว จึงทำให้ผู้คนเริ่มคิดถึงโลกในความฝันหรือโลกในอุดมคติ ซึ่งก็คือ โลกยุคพระศรีอารียนั่นเอง ซึ่งแนวคิดเรื่องโลกยุคพระศรีอารีย ก็ได้โยงมาถึงเรื่องพระมาลัยๆเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือมาก เพราะท่านเป็นพระอรหันต์ที่มีฤทธิ์มาก เช่นเดียวกับพระโมคคัลลานะ ในสมัยพุทธกาล สามารถที่จะไปโปรดสัตว์ได้ทั้งในนรกและสวรรค์ ในคราวที่เดินทางไปสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์ เพื่อไปนมัสการพระจุฬามณีเจดีย์ (ที่บรรจุพระเกศาของพระพุทธองค์) ในช่วงเดียวกันนั้น พระศรีอารียโพธิสัตว์ ก็ได้เสด็จมาจากสวรรค์ชั้นดุสิต เพื่อนมัสการพระจุฬามณีเจดีย์เช่นเดียวกัน ท่านทั้งสองได้พบกันและสนทนาเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นและเรื่องปฏิบัติตนเพื่อให้ได้พบ พระศรีอารีย

^๙ ไพศาล เชานดี, พระมาลัยคำสวด วรรณกรรมชาวบ้าน ในโครงการสังสรรค์วรรณกรรมภาษาและวรรณกรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๒๒), หน้า ๑๙๕.

^{๑๐} นิพนธ์ สุขสวัสดิ์, วรรณคดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา, (พิษณุโลก: โครงการตำรา มศว., ๒๕๒๕), หน้า ๒๙๕ – ๒๙๖.

ในอนาคต โดยการสดับตลับฟังพระธรรมเทศนา เรื่อง “มหาเวสสันดรชาดก” เมื่อ พระมัลลย์กลับมา ยังโลกมนุษย์ จึงนำขานี้มาประกาศให้ชาวโลกได้ทราบ”

๒) ขนิดา เรื่องจรรยา ได้กล่าวไว้ใน “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องมัลลย์สูตร” ว่า เรื่องมัลลย์สูตรเป็นวรรณกรรมพุทธศาสนาที่เคยมีชื่อเสียงมาก ในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีความเชื่อเรื่องศาสนาพระศรีอารียะ เป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นจากความต้องการให้สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่พึงปรารถนา ผู้ประพันธ์จึงสร้างให้ศาสนาพระศรีอารียะ เป็นสังคมในอุดมคติ การสร้างภาพความสงบสุขของศาสนเช่นนี้ ได้ช่วยให้คนกระทำความดี โดยกำหนดให้มีศาสนาพระศรีอารียะเป็นจุดมุ่งหมาย การที่ผู้ประพันธ์ได้กำหนดสิ่งต่างๆ เหล่านี้ขึ้นมา เพราะต้องการใช้ กุศโลบายให้คนในสังคมพากเพียรที่จะทำดีกันมากๆ เมื่อทุกคนทำความดี ไม่เบียดเบียนกันและกัน ในที่สุดโลกก็จะสงบสุข ซึ่งไม่ต้องรอถึงศาสนาพระศรีอารียะก็ได้

จากความเชื่อเรื่องกรรม นรกสวรรค์ และศาสนาพระศรีอารียะดังกล่าว เป็นความเชื่อที่ฝังแน่นอยู่ในจิตใจ ของพุทธศาสนิกชนชาวไทยสมัยอดีต จนถึงปัจจุบันก็ยังคงเชื่อถือกันอยู่ ความเชื่อเหล่านี้ ได้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยอย่างมากกล่าว คือ การที่เชื่อกันว่ากรรม นรก สวรรค์ และศาสนาพระศรีอารียะมีจริง เมื่อจะตัดสินใจทำการสิ่งใด ก็จะคิดไตร่ตรองก่อนว่า การกระทำนั้นๆ ส่งผลต่อชีวิตของตนเอง และผู้อื่นทั้งในปัจจุบัน และอนาคตหรือไม่อย่างไร ดังนั้น ความเชื่อเหล่านี้จึงช่วยควบคุมจิตใจ ของพุทธศาสนิกชน ให้พยายามคิดดี ทำดี และละอายใจต่อการ ประพฤติในทางชั่ว ทำให้เกิดพฤติกรรมการแสดงออก ในทางสร้างสรรค์เนื่องจากกลัวว่า จะเป็นกรรม ที่ติดตัวไป อันทำให้ได้รับความลำบาก ทั้งในปัจจุบันอนาคต และชาติหน้าภพหน้า”

๓) เต้นดาว ศิลปานนท์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมัลลย์ ในภาคกลางของประเทศไทย” ผลการศึกษาพบว่า จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมัลลย์ในท้องถิ่น ภาคกลาง พบหลักฐานสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๒๓ และมีพัฒนาการ มาโดยลำดับ โดยได้รับอิทธิพลทางรูปแบบ และคติธรรมจากวรรณกรรมพระมัลลย์ และวรรณกรรมอื่นๆ ที่มีคติธรรมใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากวรรณกรรมประเภทโลกศาสตร์ ตลอดจนมีการปรับเปลี่ยนไปตาม สภาพสังคม เศรษฐกิจ ความรู้ความเชื่อที่เปลี่ยนแปลง ไปตามยุคสมัย

^{๑๑} พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร (พรธนา), “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทและความสำคัญของ สัมมาทิฐิในการพัฒนาชีวิต ตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาในพระสูตรต้นตอปิฎก”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔).

^{๑๒} ขนิดา เรื่องจรรยา, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่อง มัลลย์สูตร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖).

จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัยสมัยอยุธยาตอนปลาย แสดงเนื้อหาเรื่องราว ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการรณกรรมพระมาลัยสูตรยุคต้นที่แต่งขึ้นในล้านนา และเผยแพร่เข้ามาสู่ภาคกลางตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒๒ คือ มาลัยสูตร หรือ มาเลยยเทวตเถรวัตถุ ซึ่งเน้นคติธรรมเรื่องผลของกรรมดีเป็นสำคัญ ส่วนจิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ ได้รับอิทธิพลแรงบันดาลใจทางคติธรรมจากวรรณกรรมไตรภูมิ และวรรณกรรมพระมาลัยยุคหลัง ที่แต่งขึ้นในอยุธยา เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๒๒ เป็นต้นมา คือ คัมภีร์ภูิกามาลัย พระมาลัยกลอนสวด อนุภูิกามาลัย และพระมาลัยสำนวนเทศน์ ซึ่งเน้นแสดงอานิสงส์ของผลกรรมชั่วและผลกรรมดีเสมอกัน

จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัยในภาคกลาง มีบทบาทสำคัญสูงสุดในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น รัชกาลที่ ๑-๓ จากนั้นลดความสำคัญลง จิตรกรรมรูปแบบไทยประเพณี ซึ่งถ่ายทอดเรื่องราวพระมาลัยสืบเนื่องมาแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ก็เริ่มเสื่อมคลายลงในสมัยหลังรัชกาลที่ ๓ อันเป็นผลมาจากการนำเทคนิคจิตรกรรม แบบตะวันตกมาผสมผสานมากขึ้นทุกขณะ ในที่สุดจิตรกรรมพระมาลัยก็เสื่อมลง ด้วยการลอกเลียนแบบจิตรกรรมจากภาพพิมพ์ ซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลายทั่วประเทศ^{๙๙}

๔) **อุตมพร คัมภีรานนท์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏในเรื่องพระมาลัยคำหลวง” ผลการวิจัยพบว่า พระมาลัยคำหลวง เป็นเรื่องราวของพระอรหันต์องค์หนึ่ง อาศัยอยู่ ณ โธณชนบทในลังกาทวีป พระอรหันต์องค์นี้มีฤทธิ์มาก ราวกับพระโมคคัลลานะเถระ ผู้ได้รับการยกย่องในทางมีฤทธิ์มาก เป็นผู้เปิดประตูนรกและสวรรค์นำข่าวสารในภพทั้ง ๓ คือ โลกมนุษย์ สวรรค์และนรก ให้ได้ทราบข่าวซึ่งกันและกัน ท่านได้ลงไปโปรดสัตว์ในเมืองนรก และเหาะขึ้นไปนมัสการพระธาตุจุฬามณี และพบกับพระศรีอริยเมตไตรย พระมาลัยได้นำเรื่องในนรกและบนสวรรค์ มาเทศน์ให้ประชาชนฟัง และสั่งสอนให้กลัวบาป หมั่นทำบุญทำทาน

พระมาลัยคำหลวงได้แทรกหลักธรรม ในพระพุทธศาสนาไว้มากมาย เช่น ให้บูชาพระรัตนตรัย สอนให้รู้จักการให้ทาน การประกอบกุศลกรรม การรักษาศีล การฟังธรรม ความกตัญญูต่อบุคคล ความไม่ประมาท และหลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือน อันเป็นธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติและสังคมมีความสุข

พระมาลัยคำหลวง ไม่ได้มีเพียงแค่หลักธรรมที่สอนให้ทำดี ละเว้นความชั่วเท่านั้น แต่พระมาลัยคำหลวง ยังเข้าไปอยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชนอีกด้วย ด้วยมนุษย์ต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มนุษย์จึงสามารถสร้างความสุขให้กับตนเอง โดยสร้างโลกในจิตนาการ ขึ้นมาประกอบกับความเชื่อตามคำสอน ในเรื่องนรกสวรรค์ ความเชื่อในโลกอุดมคติ โลกยุคพระศรี

^{๙๙} เคนดาว ศิลปานนท์, “จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัยในภาคกลางของประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙).

อริยมตไตรย ความเชื่อเหล่านี้มีอิทธิพลต่อสังคมไทย ในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านวรรณศิลป์ ด้านศิลปกรรม รวมไปถึงด้านคติความเชื่อของสังคมด้วย กล่าวได้ว่าเรื่องพระมาลัยคำหลวงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต และความเป็นอยู่ของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงทุกวันนี้^{๑๔}

๕) **ขุณ्डาลักษณ์ สรรพานิช** ได้กล่าวไว้ในงานวิจัย เรื่อง “พระมาลัยการศึกษาเชิงวิเคราะห์” สรุปได้ว่า เรื่องพระมาลัยเป็นเรื่องที่แพร่หลายอยู่ในท้องถิ่น ทุกภาคของประเทศไทย ทั้งภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องพระมาลัย จากต้นฉบับ อักษรขอม เพื่อรักษาวัฒนธรรม ประเพณี และมรดกของชาติให้ดำรงไว้ ทั้งยังมีผลต่อเนื่อง ไปถึงการศึกษาในวรรณกรรมของชนรุ่นหลังอีกด้วย ซึ่งขุณ्डาลักษณ์ สรรพานิช ได้สรุปไว้อีกว่า วรรณกรรมเรื่องพระมาลัยสำนวนต่างๆ และเรื่องพระมาลัยคำหลวง มีโครงเรื่องที่คล้ายคลึงกัน คือ กล่าวถึงพระมาลัยซึ่งเป็นพระอรหันต์ผู้มีฤทธิ์ ได้ลงไปโนนรก ไปพบเห็นสภาพของเปรต และได้ขึ้น ไปบนสวรรค์ ได้พบพระศรีอริยมตไตรย เมื่อกลับลงมายังเมืองมนุษย์ ก็ได้นำเรื่องราวต่างๆ มาเล่าให้คนทั้งหลายฟัง เพื่อให้รู้ถึงเรื่องเกี่ยวกับนรก สวรรค์ บุญ บาป คุณ โทษ และอบรมสั่งสอนให้คนกระทำความดี อย่าประพฤติในสิ่งที่ชั่ว หมั่นทำบุญทำทาน จะได้มีอายุอยู่ทันสมัยพระศรีอริยมตไตรย^{๑๕}

๖) **วัฒนา ณ นคร** ได้ศึกษาเรื่อง “ลักษณะร่วมของเรื่องพระมาลัยสูตรในวรรณกรรมพื้นบ้าน และพระมาลัยคำหลวง” ผลการศึกษาพบว่า เนื้อเรื่องพระมาลัยในประเทศไทยนั้นมาจากคัมภีร์ มาเลยยเทวตฺเถรุตตถุ ซึ่งแต่งโดยภิกษุชาวล้านนา ในพุทธศตวรรษที่ ๑๙-๒๐ มีรายละเอียดของเนื้อเรื่อง ตรงกับฉบับวรรณคดี คือ เน้นเฉพาะภาคสวรรค์ ส่วนอีกสำนวนหนึ่งคือ ฎีกามาลัย แต่งโดยพระพุทธรวิลาสภิกษุชาวล้านนา เพื่อขยายความ มาเลยยเทวตฺเถรุตตถุ อีกทีหนึ่ง จึงมีรายละเอียดพิศดารกว่า เช่น เพิ่มเติมเนื้อหาภาคนรกมากกว่า ที่กล่าวไว้ใน มาเลยยเมวตฺเถรุตตถุ และที่เป็นที่มาของสำนวนวรรณกรรมพื้นบ้าน ส่วนลักษณะร่วมของเรื่องพระมาลัย ในวรรณกรรมพื้นบ้านและวรรณคดีนั้นมี ๓ ประการ คือ ลักษณะร่วมด้านแนวคิดที่มีพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานรองรับลักษณะร่วมด้านประเพณี และพิธีกรรมซึ่งสนับสนุนความสามัคคีของหมู่คณะ และลักษณะร่วมด้านศิลปะกรรม^{๑๖}

^{๑๔} อุดมพร คัมภีรานนท์, “การศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในเรื่องพระมาลัยคำหลวง”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

^{๑๕} ขุณ्डาลักษณ์ สรรพานิช, “พระมาลัย: การศึกษาเชิงวิเคราะห์”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๔).

^{๑๖} วัฒนา ณ นคร, “ลักษณะร่วมของเรื่องพระมาลัยในวรรณกรรมพื้นบ้านและพระมาลัยคำหลวง”, *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕).

๓) อรอนงค์ พัดพาดี ได้เปรียบเทียบประวัติความเป็นมาและลักษณะทั่วไปของนันทโพนันทสูตรคำหลวง และพระมาลัยคำหลวง พร้อมทั้งนำข้อมูลดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับมหาชาติคำหลวง และพระนลคำหลวง ผลของการศึกษาพบว่า เรื่องพระมาลัยคำหลวงมีที่มาจากฎีกามาลัย ซึ่งแต่งขยายความ มาเลยยเหตุตเถรวตถุอีกต่อหนึ่ง เรื่องพระมาลัย มีอิทธิพลต่อสังคมไทยหลายด้าน เช่น ด้านประเพณี ศิลปกรรม ภาษาและวรรณคดี ส่วนนันทโพนันทสูตร มีที่มาจากคัมภีร์นันทโพนันทสูตร ซึ่งพระมหาพุทธสิริ ได้แต่งเอาไว้ ด้านสำนวนภาษา และอักขรวิธีที่ใช้ในการแต่งพระมาลัยคำหลวงนั้น มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากกว่า นันทโพนันทสูตรคำหลวง^{๑๓}

๔) สุภาพร มากแจ้ง ได้กล่าวไว้ในงานวิจัย “พระมาลัยกลอนสวด (สำนวนวัดศรีชะกระบือ) การตรวจสอบชำระและการศึกษาเปรียบเทียบ” สรุปได้ว่า มาลัยสูตรมีอิทธิพลต่อพุทธศาสนิกชนมากมาย เป็นบ่อเกิดของความเชื่อ และประเพณีเกี่ยวกับศาสนาหลายข้อ เช่น ทำให้เกิดประเพณีการเทศน์มหาชาติ ประเพณีการฟังเทศน์มหาชาติทั้งพันคาถาให้จบในวันเดียว ทำให้เกิดมหาชาติสำนวนต่าง ๆ ทั้งสั้นและยาว ประเพณีการบูชาภัณฑ์เทศน์ ความเชื่อเรื่องความสุขสบาย ในศานกาลของพระศรีอารียเมตไตรย ทำให้เกิดความนิยมในการอธิษฐานเมื่อทำบุญว่าขอให้เกิดทันศาสนาพระศรีอารียเมตไตรย^{๑๔}

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

๑.๗.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา เอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับพระมาลัยสูตรและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์และสรุปผล เขียนเป็นแบบบรรยายเชิงพรรณนา มีการศึกษาดังนี้

๑.๗.๒ ภาคเอกสาร

ก. ชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นการศึกษาเนื้อหาของพระมาลัยสูตรที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{๑๓} อรอนงค์ พัดพาดี, “พระนิพนธ์ประเภทคำหลวงของเจ้าฟ้าธิเบศร์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒).

^{๑๔} สุภาพร มากแจ้ง, พระมาลัยกลอนสวด (สำนวนวัดศรีชะกระบือ): การตรวจสอบชำระและการศึกษาเปรียบเทียบ, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมวิทยาลัยครูธนบุรี, ๒๕๒๔), หน้า ๙๙.

ข. ชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา รวมถึงตำราหนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความทางวิชาการ เพื่ออธิบายขยายความเพิ่มเติมจากข้อมูลในคัมภีร์พระไตรปิฎก และทำการสืบค้นเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับพระมาลัยสูตร

๑.๗.๓ ภาคศึกษาค้นคว้า

พุทธศาสนิกชนและกลุ่มตัวอย่างของการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก จากพุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในตำบลคู้ตะเกา อำเภอมะนัง จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๑๘ รูป/คน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ดังนี้

๑. กลุ่มเจ้าอาวาส	จำนวน	๕	รูป
๒. กลุ่มนักบวชญัตติ	จำนวน	๕	คน
๓. กลุ่มผู้นำชุมชน	จำนวน	๕	คน
๔. กลุ่มพุทธศาสนิกชน	จำนวน	๓	คน

๑.๗.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยมีการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ก) การสร้างแบบสัมภาษณ์

๑. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระมาลัยสูตร แล้วนำมาเป็นกรอบปัจจัยให้ครอบคลุมกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

๒. สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิด ที่กำหนดไว้ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับความเชื่อ และหลักธรรมที่ปรากฏในพระมาลัยสูตรในคัมภีร์พระพุทธานุสาสนา

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับอิทธิพล เรื่องพระมาลัยสูตรเถรวาทที่มีต่อพุทธศาสนิกชนตำบลคู้ตะเกา อำเภอมะนังอุดรธานี

๓. นำเสนอแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ข) การหาคุณภาพแบบสัมภาษณ์

๑. ให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน ช่วยตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมของเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ ที่ต้องการศึกษา

๒. นำแบบสอบถามสัมภาษณ์ มาปรับปรุงแก้ไข ให้เป็นฉบับสมบูรณ์ สำหรับนำไปสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นลำดับต่อไป

๑.๗.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

๑) แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระมาลัยสูตรในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

๒) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ตามเนื้อหาที่ได้เตรียมไว้ในแบบสอบถาม ซึ่งก่อนสัมภาษณ์ ทุกครั้งจะขออนุญาตใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการบันทึกภาพ และเสียง

๓) ดำเนินการสัมภาษณ์ ด้วยการแนะนำตัวและพูดคุยเรื่องทั่วไป ก่อนการสัมภาษณ์ เจาะลึก

๔) ยุติการสัมภาษณ์ เมื่อได้รับข้อมูลครบถ้วนครอบคลุมวัตถุประสงค์ ตามแบบ สัมภาษณ์ ทำการสรุปบทวน ให้ผู้ ให้ข้อมูลฟัง เพื่อยืนยันความถูกต้อง และกล่าวขอบคุณผู้ให้ข้อมูล

๑.๗.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาถอดเทปทำความเข้าใจ ตัดทอน คำสัมภาษณ์ ของผู้ให้ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง นำข้อความต่างๆมาจำแนก เป็นหมวดหมู่และจัดกลุ่มตาม ประเภท และลักษณะที่มีนัยของข้อความเดียวกัน มารวมกันแล้วตรวจสอบ และสรุปข้อที่ได้จากการศึกษา

๑.๗.๗ การนำเสนอข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร มาเขียนแบบเชิงพรรณนา และนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาเขียนเป็นแบบเชิงพรรณนา เพื่อนำเสนอข้อมูล

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทราบเรื่องพระมาลัยสูตรในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

๑.๘.๒ ทราบหลักธรรมที่ปรากฏในพระมาลัยสูตร

๑.๘.๓ ทราบอิทธิพลเรื่องพระมาลัยสูตรที่มีต่อพุทธศาสนิกชนในตำบลคู้้งตะเภา อำเภอมือ่ง จังหวัดอุดรธานี